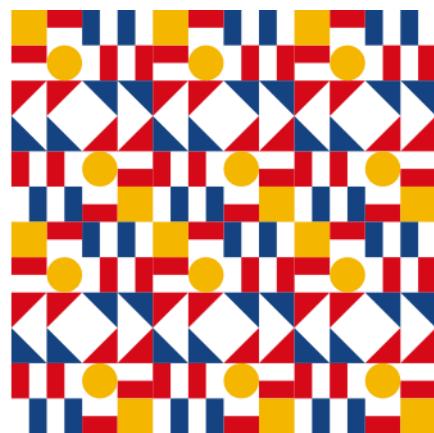

Towards Modern Slavic Studies

Jasminka Delova-Siljanova, Lidija Tanushevska

KOMPARATIVNA FRAZEOLOGIJA U OKVIRU PROJEKTA NEWSLA

This publication is co-funded by the European Commission under the Erasmus+ programme.

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

PUBLICATION FREE OF CHARGE

[J. Delova-Siljanova L. Tanushevska], license: CC BY-NC-ND 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.pl>)

Skopje 2022

Towards Modern Slavic Studies – 2020-1-PL01-KA203-081976, 2020 Erasmus+ Strategic Partnerships for higher education

Towards Modern Slavic Studies

O5 Academic Article | Jasmina Delova-Siljanova, Lidija Tanushevska | KOMPARATIVNA FRAZELOGIJA U OKVIRU PROJEKTA NEWSLA

Nacrtak: Cilj našeg izlaganja je predstaviti međunarodni projekt za studij drugog ciklusa, s posebnim osvrtom na proučavanje kontrastivne frazeologije unutar poljskog, češkog i makedonskog jezika. Moderno, uključeno i u sam naziv projekta, jest to što osim solidnog didaktičkog sadržaja, postoje kolegiji koji uključuju tzv. "meke vještine" ili "osnovne vještine koje uključuju razvoj baze znanja, kreativno razmišljanje". Glavni cilj projekta je stvaranje međunarodnog područja studija. Ovi bi studiji omogućili međunarodni dijalog, bolju asimilaciju migranata, otvorenost prema drugima, toleranciju prema drugima, odnosno socijalnu koheziju - jer će smjer uključivati studente iz ovih triju zemalja, ali i nastavnike, koji će ponekad dijeliti kolegije. Suvremeni didaktički oblici tandemseke nastave omogućuju iznošenje različitih stajališta, perspektiva predstavnika različitih zemalja i predstavljanje različitih diskursa. U ovoj prezentaciji želimo istaknuti različite aspekte i primjere iz programa frazeologije te ćemo sažeti metodologiju nastavnih tehnika i inovativne načine realizacije kolegija iz frazeologije.

Ključne riječi: frazeologizmi, usporedba, poljski, češki, makedonski.

NEWSLA je skraćenica engleskog naziva međunarodnog projekta „Moderne slavističke studije“ ili „Towards Modern Slavic Studies“ u okviru programa KA2 Suradnja za inovacije i razmjene dokazanih postupaka i KA203 Strateško partnerstvo u podrčju visokog obrazovanja s podrškom programa Erasmus Mundus Europske unije.

Cilj projekta je napraviti program za drugi ciklus studija u trajanju od dvije godine, četiri semestra, prema sveučilišnom sistemu 3+2 u Češkoj i Poljskoj, a u Makedoniji bi to bio 4+2. Ali to će biti sljedeća faza realizacije tog projekta i još je u fazi razmatranja mogućnosti. Znači, u projekt su uključena tri sveučilišta, Šlezijski iz Katowica, Ostravski i Kiril i Metodij iz Skoplja. Ono što je moderno i inovativno u cijeloj toj priči je to što su nastavni sadržaji određenih predmeta, tečaja, integrirani, tako da ne govorimo, na primjer, o nacionalnim književnostima, nego o određenoj temi u književnosti, koja se pojavljuje u izabranim djelima na sva tri jezika, pa čak i na drugom jeziku izvan ova tri, koji je blizak, regionalno, ili slovenski, a obrađuje tu istu tematiku. Tako će biti i s frazeologijom. Ovakav tip nastave realizirat će se preko tandem sati, s dvoje predavača iz različitih zemalja, kao i spajanjem vlastitih specijalizacija, kao što je slučaj i s makedonskim timom – ja sam polonistica, Jasmina je bohemistica, a obje smo, prije svega

Towards Modern Slavic Studies

O5 Academic Article | Jasmina Delova-Siljanova, Lidija Tanushevska | KOMPARATIVNA FRAZELOGIJA U OKVIRU PROJEKTA NEWSLA

makedonistice i još ponešto malo drugog. Time se studentima predstavlja sadržaj iz različitih perspektiva, ne samo one koje su navikli prihvatićti, primjerice, poljska književnost kroz perspektivu stranca, a ne Poljaka koji vodi predavanje, jer je recepcija očito često različita. Na taj će način studenti dobiti širu sliku o međukulturnoj komunikaciji, međunarodnom dijalušu, omogućiti će se bolja asimilacija migranata, razvijati će otvorenost i toleranciju prema drugačijima, razumijevanje drugih, tj. jačati socijalnu koheziju - jer će na ovim studijama biti uključeni studenti iz svih triju država, kao i predavači. Glavni cilj je, dakle, stvaranje međunarodnog polja studija, koje će omogućiti da se predstave različiti pogledi, perspektive iz raznih zemalja i različiti diskursi. Planirani program pretpostavlja obrazovanje Europskog ljudstva koji se ne boji prihvatići posla u drugoj zemlji, ne osjeća strah od drugačijeg i nije vođen predrasudama i stereotipima.

Osim solidnog didaktičkog sadržaja postoje kolegiji koji uključuju tzv. "meke vještine/soft skills" ili "osnovne vještine koje uključuju razvoj baze znanja, kreativno razmišljanje". Znači, važno nam je da studenti nemaju samo usko specijalizirano znanje, nego i vještine koje će im omogućiti prilagodbu modernom tržištu rada i modernome društvu.

Motivacija za ovaj projekt je, realno, objektivno i iskreno, sačuvati slavistiku u svim spomenutim zemljama, koja je sve manje popularna, a u isto vrijeme postoji potražnja kadra sa znanjem slavenskih jezika.

Projekt već ulazi u zadnju fazu. Trajao je skoro dvije godine, tijekom kojih se radni tim sastao tri puta na seminarima, obuci, savjetovanjima i zajedničkim projektnim aktivnostima, sve online. Realizirali smo pilot prevodilačku radionicu sa studentima svih triju sveučilišta. Trajala je dva dana, završila je vrlo uspješno i studenti su bili jako zadovoljni što su mogli upoznati svoje kolege iz drugih zemalja. Konačno smo se svi uspjeli vidjeti uživo na Ljetnoj školi, koja se održala prije nepuna dva mjeseca u Makedoniji, pet dana u Skoplju i pet dana u Ohridu. Na ljetnoj školi sudjelovali su, osim radnih timova iz svake zemlje, po deset studenata

Towards Modern Slavic Studies

O5 Academic Article | Jasmina Delova-Siljanova, Lidija Tanushevska | KOMPARATIVNA FRAZEOLOGIJA U OKVIRU PROJEKTA NEWSLA

sa Sveučilišta iz Šlezije i Ostrave, a naravno, bili su pozvani i naši studenti iz Makedonije – polonisti i bohemisti. Cilj škole je da isprobamo sadržaje i aktivnosti novih kolegija na kojima smo radili skoro dvije godine sa studentima te da omogućimo studentima da razviju toleranciju i razumijevanja drugih u međusobnoj integraciji, a kako su bili iz različitih zemalja, i prema novome i drugome, a to su u ovom slučaju bili Makedonci. Efekt je bio takav da su studenti bili oduševljeni i žele produžiti studije vezane za Makedoniju, jer oni su bili samo početnici u makedonskome jeziku. Neki od njih su i potencijalni kandidati za ove studije, ukoliko se ostvari njihova realizacija u predviđenom roku.

Ono što smo dosad napravili na papiru je oko dvadeset scenarija za kolegije koji obuhvaćaju ne samo opis sadržaja predmeta, nego i raspored aktivnosti na satu, počinjući od uvoda u sat, prezentaciju, glavne aktivnosti, interaktivne vježbe, materijale za konkretni sat, cjelokupnu bibliografiju i e-learning materijale. Nastalo je oko 20 scenarija, kao: Frazeologija – pojam i prijevod; Kultura i stilistika jezika; Motiv mita u poljskoj, češkoj i makedonskoj književnosti; Tema grada u književnosti; Književnost i sjećanje; Interpersonalna komunikacija, Jezična etiketa – učtive norme u jeziku; Retorika – umješnost govorenja drugog jezika; Sociokulturalni i psihološki aspekti u jezicima; Prevodilački seminar; Popularna kultura; Književnost i migracije; Slaven u posjeti Slavenu (kulturni turizam i znanost o realijama); Radionica metodike predavanja jezika; Lingvističke radionice; Suvremene lingvističke teorije; Književni prijevod u dijalogu kultura i Slavenske jezične tradicije.

Kolegij „Frazeologija – pojam i prijevod“ je autorski rad Jasminke Delove-Siljanove. Početak kolegija obuhvaća definiranje frazeologije i njezino svrstavanje u okvir. Predstavljaju se osnovne teorije i frazeološka proučavanja u češkoj, poljskoj i makedonskoj frazeologiji. Determinira se pojam frazema u užem, širem i najširem smislu riječi. Obuhvaća se podjela frazema prema komponentama: na somatske zoonime, prirodne pojave i sl. Zatim slijedi predstavljanje i analiza različitih pristupa i teorija u izučavanju i tumačenju frazema. Daju se

Towards Modern Slavic Studies

O5 Academic Article | Jasmina Delova-Siljanova, Lidija Tanushevska | KOMPARATIVNA FRAZEOLOGIJA U OKVIRU PROJEKTA NEWSLA

primjeri o kognitivnom pristupu, predstavlja se jezična slika svijeta protumačena pomoću frazema. Predstavljaju se nosioci poljske, češke i makedonske kognitivne frazeologije. Spominju se i lingvokulturološki i etnolingvistički pristup istraživanju frazeologije. Na sljedećim satima predstavlja se kontrastivna frazeologija i njeni kulturno-povijesni aspekti. Određuje se njeno mjesto u suvremenoj lingvistici. Prezentiraju se teorijsko i praktično poznavanje iz područja kontrastivne frazeologije, kao i različite mogućnosti njezinog proučavanja. Prezentiraju se ta proučavanja u svih triju jezika i različite komunikativne aspekte u uporabi frazema.

Dalje tijekom kolegija frazemi se proučavaju u kontekstu prijevoda. Kako se frazemi prevode, koji su načini i mogućnosti prijevoda frazema u makedonskoj, češkoj i poljskoj frazeologiji, kao i pregled teorija na tu temu, posebno u književnom prijevodu. Tu spada i klasifikacija frazema prema stupnju ekvivalentnosti. Jako je važno u tom procesu prevođenja frazema ukazati na pravilno shvaćanje frazema u tekstu, kako bi se isto značenje moglo zadržati i u prijevodu. Zato se posebno treba osvrnuti na analizu prijevoda, gdje se može pronaći pogrešan prijevod frazema, nepravilni prijenos informacije koju je autor htio dati. Sati posvećeni prijevodu frazema imaju za cilj razviti kod studenata kritički pogled u odnosu na tekst koji se prevodi i izvježbati njihovu vještinu procjene odgovarajućeg ekvivalenta na drugom jeziku. Na kraju kolegija predstavljaju se elektronski alati za prijevod, jezični korpus, vidovi korpusa, njihova uporaba i značenje, interkorp, dvojezični korpsi, pronalaženje frazema u korpusima, varijante frazema. Sasvim na kraju kolegija povezuje se znanje o frazeologiji i frazeografiji, tj. prezentiraju se frazeološki rječnici, kako jednojezični, tako i dvojezični, u češkom, poljskom i makedonskom jeziku i objašnjavaju se pravila za izradu frazeološkog rječnika.

Tijekom cijelog kolegija studenti aktivno sudjeluju na satima. Predviđen je rad u grupama, gdje sami pronalaze frazeme prema komponentama u svojim jezicima, prema

O5 Academic Article | Jasmina Delova-Siljanova, Lidija Tanushevska | KOMPARATIVNA FRAZEOLOGIJA U OKVIRU PROJEKTA NEWSLA

različitim klasifikacijama, koje su prethodno spomenute, diskutiraju o razumijevanju i poimanju frazema, izabiru pristup prema kojem će obrađivati frazeme, djele s ostalima zaključke i saznanja do kojih su došli, suprotstavljaju frazeme prema značenju u svojim jezicima, uspoređuju na koji način se može iskazati? isto značenje u svakom od triju jezika, diskutiraju o različitoj jezičnoj slici u svakome od jezika, o načinu formiranja misli iskazane preko frazeme, prave vlastitu analizu teksta koji prevode, primjenjuju naučeno znanje metodom „obrnute učionice“, prevode fragmente književnog djela, s posebnim osvrtom na prijevod frazema, sami sebe ocjenjuju, izrađuju fond frazema na svojem jeziku i na jeziku kojeg izučavaju, izrađuju frazeološki materijal pomoću korpusa itd.

U okviru predmeta koji je autorsko djelo Lidije Tanuševske „Književni prijevod u dijaligu kultura“, posvećuju se dva sata metafori, kao prenošenje pojava iz jednog područja u drugo, pa prema tome i elementi jedne kulture u kategoriju druge kulture pomoću književnog prijevoda. Počinje se sa diskusijom o doslovnom prijevodu, može li on na bilo koji način biti opravdan u književnosti? Glavna aktivnost se svodi na prezentaciju i analizu prijevoda poezije, koji su studenti izradili kod kuće. Pri tom se posvećuje puno pažnje frazama (metaforama ili frazemima), koje mogu promijeniti značenje ili zvučanje stiha. Za vrijeme analize tekstova mogu se koristiti elemente analize stihova, koja se radi u književno-znanstvenim istraživanjima (kad se radi analiza originalnog teksta, bez uzimanja u obzir prijevoda). Pomoću književno-znanstvenih kategorija može se ocijeniti jesu li se svi važni elementi djela našli i u prijevodu, a to su: naslov – određivanje centralnog motiva, teme; vid lirike – indirektna, direktna, opisna, invokativna, situacijska itd; lirska situacija; forma iskaza – monolog, dijalog, naracija; lirski subjekt- što se o njemu može reći; intencije autora; analiza slika – pomoću kakvih sredstava je predstavljena slika; umjetnička sredstva – rima, ritam, onomatopeja itd.; jezični slojevi – fonetski, leksički, sintaktički, morfološki. Ako su studenti prevodili iste stihove, može to biti sjajna prilika usporediti prijevode i izabrati najbolja rješenja. Također se može raditi u tri jezične grupe (kombinacije čak u šest varijanti poljsko-češka, poljsko-makedonska, češko-

Towards Modern Slavic Studies

O5 Academic Article | Jasmina Delova-Siljanova, Lidija Tanushevska | KOMPARATIVNA FRAZEOLOGIJA U OKVIRU PROJEKTA NEWSLA

poljska, češko-makedonska, makedonsko-poljska, makedonsko-češka), koje će analizirati prevedeni fragment iz književnosti i pronalaziti kakve su rješenja primjenili prevodioci u slučaju metafore, pa, ako utvrde da neki drugi ekvivalent bolje odgovara – predlažu ga na forum grupe. Na kraju aktivnosti tri grupe određuju svojeg predstavnika, koji će na forum cijele grupe sumirati zaključke i prenijeti predložene promjene u ekvivalentima.

To je ukratko kako je makedonski tim projekta uključio frazeologiju u nastavne planove. Nadamo se da će cijeli projekt doći do finalnog cilja, realizacije ovih studija, i da će one izazvati interes studenata da se upišu.

Literatura

Bogoczová I., Delova Siljanova J., Derdowska J., Kalita M., Mizerová S., Muryc J., Pospiszil-Hofmańska K., Tanushevska L., Tkaczewski D. *Book of good practices, Towards Modern Slavic Studies*, online edition.

Dinžíková, I. 2014. Poznanie interkultúrneho aspektu pri preklade frazém. *Philologia* Vol. XXIV, №2 (2014), Univerzita Komenského v Bratislave, 21-26.

Čermák, F. 2007. Frazeologie a idiomatika česká a obecná. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum.,

Миовска-Спасева С., Ачковска-Лешковска Е. 2010. *Критичкото мислење во универзитетската настава*. Скопје: Фондација институт отворено општество – Македонија.

Tabakowska E. 2001. *Językoznawstwo kognitywne a poetyka przekładu*, Kraków: Universitas.

Towards Modern Slavic Studies

O5 Academic Article | Jasmina Delova-Siljanova, Lidija Tanushevska | KOMPARATIVNA FRAZEOLOGIJA U OKVIRU PROJEKTA NEWSLA

Танушевска Л. 2022. Топос города — ширкое поле для создания курса лекций в рамках проекта NEWSLA. У: К. В. Никифоров, 293-303, *Славянский альманах 1-2.*, Москва: Изд. Индрик.

Јасминка Делова-Силјанова

Лидија Танушевска

Резиме: Компаративната фразеологија во рамките на проектот NEWSLA

Овој текст е осврт на меѓународниот проект за втор циклус модерни славистички студии, во кој македонскиот тим, составен од авторките, учествува заедно со тимовите од Остравскиот и Шлезискиот Универзитет. Акцентот е ставен на фразеологијата во рамките на силабусите создадени во текот на траењето на проектот, со оглед на пригодната манифестација Претставени се моделите на интерактивната настава по одделни предмети, начинот на кој е изложен материјалот и придонесот за фразеолошките содржини во силабусите по други предмети. Текстот го претставува и она што е сработено во рамките на проектот, како и неговите мотивации, замисли и цели.

Клучни зборови: фразеологија, превод, македонски, полски, чешки.